

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrto leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v stolnem farovžu. Deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Nekoliko čudnih stvari.

1. Zdaj imajo po Slovenskem skori pri vsaki hiši nekoliko knjig. In če tudi drugih nobenih ni, dačnih gotovo ne zmanjka. Dačne knjižice se povsod najdejo. In te so resnično čudne knjige, posebno če nove primerjamo s starejimi. Tukaj naletimo na velik razloček. Dače so strahovito narasle, posebno v poslednjih 10. letih, akoravno vedno poslance volimo. Baron Czoernig je izdal knjigo, kder beremo, kako so pri nas stroški in dače naraščale. Leta 1781. t. j. pred blizo 100 leti so znašali vsi državni stroški 65 milijonov, — l. 1813. pa 111 milj., — l. 1836. že 156 milj., — l. 1849. pa 255 milj. — in letos blizo 300 milijonov.

2. Cesarji in kralji potrebujejo vojakov, sv. Cerkev pa mešnikov. A teh skoro ne bode več dovolj dobiti. V latinske šole čem dalje menj učencev zahaja. Zaničevanje duhovnikov je vedno večje. Zraven pa še nova vojaška postava krči število ne samo učiteljev, ampak tudi duhovnikov. V mariborskem seminišču sta zdaj dva gospoda četrtoletnika, ki pa blagoslovljena biti ne moreta, ker so ju pred nekaterimi leti med vojake vzeli. Eden bogoslovcev je letos moral skoro vsaki den duhovno obleko sleči in vojaško sukunjo obleči in eksercirati.

3. Pred 10. leti smo v Mariboru imeli samo 2 doktorja in 1 notarja. Zdaj štejemo 9 dohtarjev in 4 notarje. Vsi imajo dela in posla, da časih ne vedo, kde jim glava stoji. Kaj je temu uzrok? Rečemo preveliko število starih in novih postav. Zdaj svet ni samo s telegrafi in železnicami preprežen, ampak tudi z brezštevilmimi paragrafi Bog si ga vedi kolikernih postav potrošen in posipan. Posebno marljivo so naši poslanci delali nove postave v poslednjih 10. letih. Med njimi so nekatere prav čudne. Na primer postava: da sme

vsak po svoji volji od posestva kos za kosom prodajati, dokler ne ostane druga, kakor gole stene in predrene strehe, — postava: da sme vsak od posojenih denarjev jemati po 10, 20, 30, 60 procentov, magari če dolžnika do belih kosti sleče in odere, — postava: da je železje in palica pravico zgubila do tatov, potepuhov itd.

4. Čudno je tudi to, da kmetski ljudje pogosto zastonj prošnje vlagajo pri deželjskem in državnem zboru. Tako so lani iz vseh avstrijskih dežel številne prošnje bile poslane do državnega zbora: naj se odpravi sitno legaliziranje, t. j. naj se odpravi postava, ki velevala, da mora skoro vsako pismo biti pri notarji narejeno ali od notarja podpisano, če hočemo, da obvelja. No poslanci (skoro sami dohtarji in notarji) so prošnje brali, z glavami kimali, z ramami nekoliko pomigali — in potem prošnje vrgli pod klop. Sitna in draga postava je ostala. Nekdo je izračunal, da samo nas Štajerce sitno legaliziranje košta 73.000 na leto.

No, to so resnično čudne stvari, katere so nam naši liberalni poslanci v 10. letih priskrbeli. Večidel smo volili same dohtarje in notarje in druge liberalce. Zdaj vemo in vidimo, za koga so najbolj skrb imeli. Se pa temu ne da več pomoči? Da se pomagati: gotovo in kmalu. Nove volitve so blizo. Treba je le starim liberalnim poslancem dati slovo in voliti nove, katerim je resnično mar in skrb za blagor in srečo ljudstva.

Dakle kmetje! bodite zdaj opazni! Ne volite več več starih liberalcev pa tudi novih se varujte! Utegnejo hujši biti od prvih. Posebno gledajte, kako je kaj zastran vere pri človeku, ki se nam za poslanca ponuja. Skušnja vsakdanja nas uči, da se je na brezvernega človeka najmanje zanesti.

Cerkvene zadeve.

Podružnice mariborske farne cerkve:

2. Kapela sv. Duha v mestnem špitalu. V tej kapeli sta bila leta 1703. dva altarja, eden sv. Duha, drugi pa Matere Božje. Tudi pri tej kapeli je bila kaplanija ali beneficija, koju je ustanovil mestjan Matijaž Has, umrl leta 1643. Ta je sporočil špitalu 18000 fl., naj bi vsako leto iz odstotkov te glavnice prejemale: beneficiat 100 tolarjev, mestni župnik pa tudi 100 tolarjev. Za te dohodke je moral beneficiat vsaki teden 3 sv. meše brati, eno v špitalski kapeli, drugo v farni cerkvi, tretjo pa v cerkvi sv. Ulrika; mestni župnik pa enega kaplana s vsemi potrebami razun obleke preskrbeti. Prvi beneficiat je bil Franc Paskvalin, poznejši mestni župnik.

Iz te kapele, koju so menda tudi ob času cesarja Jožefa II. opustili, so si Mariborčani napravili gledališče, pozneje pa dekliško šolo.

3. Lavretanska kapela v spodnjem mariborskem gradu, katero je pozidal leta 1655. grajščak Juri Jernej Kisl grof Kočevski, posvetil pa France Maksimilijan Vakan, petenski škof in ljubljanski prošt, 10. dan avgusta 1661. Pomnenja vredno je, da je papež Piji VI., ki je 1782. marca 18. dan potovaje k cesarju Jožefu v Maribor došel ino tu v gradu prenočeval, drugi dan na god sv. Jožefa v tej kapeli pri sv. meši bil.

Med zamorce v srednji Afriki so začeli zopet kat. misijonarji Kristusovo vero širiti, akoravno je to sila težavno delo. Prvi je tje potoval poljski jezuit Maks Ryllo, ter je v mestu Kartumu postavil misijonsko hišo l. 1847. Ali nezdravo podnebje ga umori že čez leta dni. Enako se je godilo jegovim naslednikom, slavnemu Knobleharju, potem Reintalerju in 40. misijonarjem. Vsi so umrli nagle smrti. Leta 1862. so morali težavno delo popustiti.

Toda Bog se je ubogih zamorcev zopet usmilil. Ubudil je novega misijonarja, ki se je evangelijskega dela na celo novi način poprijel. Častiti duhoven Daniel Komboni je ta misijonar. Videvši, da je za Evropejce v Afriki pre vroče, za zamorce pa v Evropi pre hladno, zato je ustanovil v Veroni na Laškem semenišče za učitelje in učiteljice zamorskih otrok. Tako izučene misijonarje potem pošilja v Egipt, kder ima v Kahiri drugo semenišče, kder se zamorski fanti in dekleta iz srednje Afrike podučujejo in izrežajo za prihodnje misijonarje. In lani že je previdni gospod v srednjo Afriko poslal blizo 30 takih misijonarjev, ter daleč za Kartumom v mestu: Obeidu postavil novo misijonsko hišo. —

Največ denarne podpore za razširjenje krščanstva med ajdi v Aziji, Afriki in Ameriki žrtvujejo vrli Francozi. V Lijonu je dvoje velikih

društev. Prvo je društvo za katoliške misijone in je lani darovalo 1 $\frac{1}{2}$ milijona tolarjev. Drugo društvo pa se zove: društvo detinstva Jezusovega, ter je lani imelo 566,000 tolarjev za svoje blage namene pripravljenih. Tolikey požrtvovalnosti Francozev se moramo tem bolj čuditi, ako pomislimo, da so ob enem plačevali strahovito veliko denarjev grabljivim Prajzom, namreč 2000 milj. goldinarjev.

Katoliški sosedni Nemci so na den v nebovzetja bl. Device Marije napravili velike procesije v Maria-Celje. Samo iz Gradca jih je šlo 2000 pobožnikov. Molili so po navodbi graškega vrlega škofa za sv. cerkev, da bi brž premagala svoje nasprotnike.

Beremo, kako močno da koristijo za utrjenje katoliškega duha in zavesti veliki shodi ali tabori (kath. Wanderversammlungen), ki se zdaj posebno na Českem, Moravskem, v Gornj.- in Spod. Avstrijskem pogosto obhajajo. Ali bi ne bilo kaj takega tudi nam Slovincem koristno, posebno zdaj, kedar so liberalni Slovenci verno ljudstvo po svojih časnikih begati začeli? Slovenski katoličani prevdarimo to!

Gospodarske stvari.

Goveja kuga, od kod pride in kako se proti njej obnašati.

(Gospodarski list.)

Lehko bi kdo mislil, da s tem, ko vedno o boleznih goveje živine govorimo ali pišemo, ljudi več nego treba plašimo; tajiti se vendar nikako ne da, da živinska kuga široko po Evropi razsaja, kar je tudi umne zdravnike napotilo, da so se medsebojno in tudi v društvih začeli pogovarjati o tem, kako bi tej pošasti v okom priti zamogli. Taki pogovori so dosta koristili, ter je medsebojno posvetovanje strokovnjakov toliko pripomagalo, da se vsled primernih, umno rabljenih pomočkov kuga nikakor več tako naglo in tako daleč ne razširja, kakor nekdanj, in da je toraj tudi škoda po njej uzročena, veliko manjša ko v prejšnjih časih.

Od kod pa goveja kuga prihaja, in ni li mogoče njej v naše kraje poti zapreti? Na neizmerenem prostoru med Karpati in Uralom, ktero gorovje mejo med Evropo in Azijo dela, in še čez Ural noter do srednje Azije, živi posebno govejo pleme, ki se imenuje štepsko ali pustinsko, in ki se od drugih plemen loči po sivobeli dlaki, dolgi ozki glavi, nenavadno dolgih rogovih, in pa vratu z ozko pečico (Halshaut = nader); ta goveda so ožega tela in kračega repa, kakor naša domača. To pleme prenaša kugo iz srednje Azije noter do naših krajev. Kako se pa kuga v srednji Aziji zaplodi, nam je še neznano.

V starih časih je bila vojska edina pot, ki je razširjevanju kuge ugodna bila, ter nam zgodovina res tudi kaže, da je o času velikih bojev večidel tudi kuga hudo razsajala. Leta 376. je živinska kuga po srednji Evropi divjala strašno, kakor nikdar poprej; to je pa bilo ravno o času krvavih hunskih vojsk, ki so pol Evrope v žalostno puščavo spremenile. V devetem stoletju so raznašale kugo neprestane vojske Karola velikega, kralja mogočnih Frankov, in zopet trinajstega stoletja Dzingis-Kanove vojaške krdele. Ravno tako se je tudi godilo o času turških vojsk proti Rusiji in ostalej Evropi. Ko so se pa Turki nastanili na jugoiztoku Evrope, se je z njimi kuga v Evropi celo udomačila.

V novejem času se je tej pošasti nova cesta po trgovini odprla. Odkar se blago po železnicah in parobrodih po bliskino prenaša, se z njim kuga z enako naglostjo razširja.

Da si pa tudi kuga še zdaj veliko škode učini, je vendar sedajna zguba le malenkost v primeri z zgubami svojih dni. Kot primer bodi navedeno da je, kakor francoski zdravnik Panlet priča, od leta 1711. — 1714. (o času rusko-turških in rusko-švedskih vojsk med Petrom Vel. in Karlom XII.) v srednji Evropi poginilo več ko 1,500.000 glav goveje živine, in od leta 1735—1770 (rusko-turška, avstrijska nasledstvena, in sedmoletna vojska) se računuje več ko 3 milijone za kugo poginole govede.

Ker za govejo kugo leka (zdravila) ne poznamo, nam ne ostaja drugega, kakor skrb, da se kuga čez Ural ne prenese, in če se je že prenese, njej dalje razširjenje zaprečiti.

Ko enkrat gnjezdo kuge poznamo, in tudi vemo, kako se razširja, nas bo malo truda stalo, in storili bomo kugo skoraj celo nevarno. Pred letom dni so se na Dunaji v posebnem učenem zboru dogovorila pravila, po katerih se je ravnati na mejah onih držav, katerim se kuga bliža; upajmo, da bodo v kratkem vse vlade te pravila si kot veljavno postavilo prilastile. Skoraj povsodi je že zdaj od dotičnih vlad vzkazano, da se zbolela živina precej pobije, hlevi, kjer je bolena živina stala, odkužijo s tem, da se pokadijo, in da se vsako odpeljvanje živine iz kraja, kjer se je kuga pokazala, prepove. Živinska kuga se namreč ne zamore razprostiti z edinim posredovanju zraka, ampak le po dotiki bolene živine ali nje gnijočih ostankov, ki se naj torej hitreje ko mogoče vničijo.

Zalibože so pogostoma gospodarji sami razširjevanja kuge krivi, ker si prizadevajo bolezen prikrivati, da bi se jim zbolela živina ne pobila. Da se to ne godi, jim je zdaj tudi skoraj povsod odločeno, da se cena zaradi kuge pobitih goved iz državne blagajne povrne, ker je boljše nekaj tisočev za pobito živino, škodo že itak trpečim gospodarjem povrniti, kakor pa potuhi in torej tudi razprostiranju boleznih povod dajati.

Naj bi le tudi pri nas vsi gospodarji spredvideli, da od vlade ukazane naprave, kakor prepoved živino čez deželno mejo ob času kuge goniti, bolena goveda zatrti, itd. res na občeno korist merijo, tedaj bi se nam te hude šibe naravno nikakor več bati ne bilo.

Špinačo je konec avgusta najboljše sejati. Po tem takem dobijo gospodinje kmalu v spomladi kaj zdravega zeleničja za na mizo djati. Špinača ljubi dobro prekopano in zrahlanano vrtno zemljo, ki pa ne sme preveč gnojna biti. Boljše stori špinačnim gredam, ako se nekoliko pred in po sejanju z gnojnico polivajo. Tako delo posebno koristi, če je deževno vreme.

Kmalu dozori mak. Začeli ga bodo spravljati. Tedaj se mak poruje, se poveže v rokavati. Te se potem obrnejo na vzdol, nad kako poscdo, da se makovo seme v nja iztrosi. Čez 8 dni se rokavati sopen iztepejo, da še zaostalo seme izleti. Dobljeno seme se mora kmalu lepo očistiti in konci 2 palca visoko nasipati in vsak den premešati.

Posušena makova rastlina z glamicami vred je dobro porabiti za kurjavo; pepel pa gnoju primešati. Makov pepel ima obilo: kali-ja.

Nekdanji ljudje so marljivo sejali mak zavolj bučel. Radi so tudi po obedu alj kosilu belo makovo pečeno seme rosili na kruh. Nekaj enakega delajo Tirolci.

V jutrovih deželah in v izhodni Indiji zarezujejo nezrele makove glavice, da teče iz njih mleček. Ta se na zraku kmalu strdi, in se mu zdaj pravi: opium, ki je sila omamljivi strup, pa tudi imenitno zdravilo. Pri nas sejejo mak večidel zavolj drobnega oljnatega semena. Vagan (mecen) maka daje po 30—32 funtov olja.

Na Dunaji velja vagan makovega semena 15—16 gld.

Gospodarji hvalijo rožnato deteljo (Inkarnatklee) in jo priporočajo, ker daje vrlo dobro klajo za živino. Kar je pri tej vrsti detelje posebno imenitno je to, da se zamore že rano v spomladi kositi in živini polagati. Sejejo ovo deteljico zdaj meseca avgusta in pa v prvi polovici septembra: in sicer na iznova izorano zemljišče. Detelja že prvo jesen požene kal in steblovje. Prvi žarki spomladanskega solnca jo kmalu zopet oživijo. Detelja zdaj hitro rase. Meseca maja se da popolnem pokositi in zemljišče se zamore za pozno jesen zopet porabiti, postavimo za proso. Seme se dobiva še prav po ceni pri: Eifer et Comp. Samenhandlung in Wien.

Da se v jesen sena in otave mogoče malo zapravi, sejejo zdaj umni gospodarji mešanico. Sostavlja se iz koruze, ovsa in rži.

Nekateri v ta namen sejejo samo koruzo. Pustijo jo rasti, dokler se ne počne rožiti. Tedaj je namreč zrnje koruzino najbolj mlečasto. In zdaj se tako koruzje vse pokosi in za vsema na rez-nem stolu na drobno zreže. Po taki rezanici pi-tana žival se brž kaj lepo podredi.

Dopisi.

Iz Maribora. Tukajšno kat. polit. društvo je 17. t. m. obhajalo svoj letni zbor. Iz tajnikovega poročila požvedamo, da je zdaj 155 društvenikov, v denarnici pa 75 gld. in 60 kr. Razvidno tedaj je, ka ovo društvo ni propadlo, kakor se mu je prerokovalo, kedar so tukajšni slovenski liberalci odstopili.

Sicer se pa je v nedeljo udeležilo zborova-nja nenavadno veliko društvenikov, ki so kaj pazno poslušali besede gg. govornikov: Si-metingerja, Gregoreca in Kosarja o volitvskih zadevah.

V novi odbor so se izvolili: grof Brandis, dr. Ulaga, dr. Gregorec, g. Katschthaler, g. Kandler in pa oče Dovnik. Nadomestniki so: g. Brglez, g. Kaučič in obrist Beranek.

Pretekli teden se je tukaj mudil c. k. šta-jerski namestnik. Čudno je, kar se nam poroča o predstavljeni srenjskih predstojnikov v pisarni c. k. okrajnega glavarstva. Poveda se, ka je v pričo namestnika in okrajnega glavarja znani Seidl ne-kako sam sebe hvalil. Vezal je govoreči skoro enake otrobe, kakor v Marenbergi. Posebno čudno pa je to, ka pred kmetom še govoriti ni dal, ko so svoje želje naznaniti hoteli. Nad nekim pošte-njakom, ki je vedeti hotel, ali bi g. Seidl priprav-ljen bil na to govoriti, da bi zastran ženitev brez-premožnih ljudi tudi srenje kaj govoriti imele, se je pa kamčki gospod hudo zarežal rekoč, da ta kim zahtevam ne privoli.

Te dni so se nekteri blagi možje liberalne stranke prizadevali za porazum in spravo med štajerskimi Slovenci. Vendar dobra reč se je raz-bila na osebi dr. Vošnjaka. Jega se držijo neraz-vezljivo liberalci — a pravne stranke prijatelji ga enako odločno morajo zavreči.

Razvidno pa je postalo ob enem, da nas ne ločijo toliko stvari, marveč osebe, zlasti pa dr. Vošnjak in jegova svojta. Po vsej sili hočejo, da se jim vsi Slovenci hlapčevsko pod-vržemo.

Iz Šmarja. 9. avgusta se je g. dr. Prus pred-stavil šmarskim volilcem, kojih se je slučajno samo 20 zbralo, ker se je sloves o prihodu kasno raz-glasila. Za predsednika izvoljen g. dr. Orosel, ga priporoča za poslanca mest in trgov celjskega vo-lilnega okraja. Potem se predstavi g. dr. Prus in svoj program razvija mirno in modro po načelih, ktere ima tudi pravna stranka. Prav srčno želimo, da g. dr. Prus zmaga, ker imamo popolno zaupanje

v njegov značaj. Upamo, ka se bo skazal moža, ki tudi cerkvi potrebne svobode privoši.

Dopisniku v „Sl. Narodu“ 10. avg. ne od-govorimo, ker nam njegovo očitjanje ne služi v sramoto in mirni bralec bode sam našel resnico in laž.

Iz Brašlovč, 17. avg. V preteklih 14. dnéh je v naši okolici trikrat gorelo: v polzelski občini dvakrat, v braslovški pa enkrat. Najhujše je pa za nje, ki niso zavarovani bili, oteți so pa le malo mogli; še živine ne povsod. Zadnji požar na Pol-zeli je bil vseh najstrašnejši, ker ni samo svinje in 7 glav goveje živine zgorelo, ampak še gospo-dinja in hči so se tako hudo opekle, ker se je obleka na njih vžgala, tako, da bo ena nju težko ozdravela. Gospodarji! kedaj se bode te vendar spametovali in dali svoja poslopja zavarovati. Ome-njeni braslovški pogorelci so vendar bili zavaro-vani, 2 pri „Slaviji“, 1 pri grački zavarovalnici. Glejte, ali ni to dobro, še le par let so plačevali!

7. dan t. m. je v Presarjih poleg Brašlovč, 25-letni fant v savinski strugi, ko se je kopal, utonil.

Kakor vselej, kedar se volitve bližajo, tako so tudi letos, začeli naši nasprotniki med ljud-stvo tiste lažnjive liste in knjižure pošiljati, ki jih „štajerska družba za izobraženje ljudstva“ izdaja. Zatorej pozor! in glejte, da se bo tudi od naše strani več storilo.*)

Od sv. Križa pri Ljutomeru. (Pojasnilo.) Jav-ljamo ti „Slov. Gospodar! da si nam vedno drag. — Zadovoljni smo s teboj. — Kmet sploh je z davki preobložen. Ali vendar še mu liberalni gospodje iz golega „človekoljubja“ čem dalje več nalagajo. Dali so mu hvalisano postavo, po kateri more dvakrat več šolnino plačevati, kakor poprej. Ven-dar šolnik bolj plačan, neče biti organist. Kmet! plačaj organista in mežnarja še posebej.

Tudi mi pravimo, da v šolo hoditi je dobro, ali kmeta siliti, otroke, na ktere je že komaj ča-kal, da bi mu nekoliko pomagali, celih osem let v šolo pošiljati, to je pretirano.

Kteri otrok je kaj prida, se v krajšem času potrebnega tudi nauči. Malopridneži pa še dosti-krat iz gimnazije pridejo domu nevedneži.

Predaleč bi zašli od namena, ako bi naštevati vse, kar se nekterim gospodom vse dobro vidi, v resnici pa kmeta le žuli.

Namen naš je razglasiti po tebi „Sl. Gospd.“ sl. svetu, da mi tukaj nikakor nismo zadovoljni s Sl. Tednikom in da ne bomo tako kmalu ho-dili po njegovih sledih in vabilih. Ker zadosti je pokazal že v prvih listih „črt“ do tega, kar je nam sveto. Misli mar on, da smo res taki tum-peži, da bi mu vse slepo verovali, kar kvasi; da vera ni v nevarnosti, da zarad predig Jezuitov ljudje norejo. itd.

*) So je že zgodilo — toda vlada je pograbila I. volitvenski list, nemšk in slovensk in ga --- uničila. Čudno in žalostno ob enem. Katoličani se skoro same liberalne svobode ne bomo več zmeziti smeli. Vredn.

Na to delajte, na to, vi liberalni gospodje, da se bodo kmetu „bremena“ polajševala, tatje in vsi potepuhi kaznovali, ne pa na stroške kmeta po ječah dobro krmili.

Mi vabimo tedaj vse kmete po vsem Slovenskem, bodite pazni, posebno kadar pridejo volitve! Mi tukaj se bodemo držali od „Sl. Gospodarja“ priporočanega kandidata g. Hermana. „Sl. Tedniku“ pa povemo, da nam je ljubše konservativni Nemeč kakor liberalni Slovenec in da nam je vera več, kakor narodnost, katerej se vendar tudi izneverili ne bodemo, ravno zato ne, ker smo ob enem verni kristjani. Toliko v pejasnilo, da bi Sl. Tednik si ne domišljeval, da bi „tukaj“ za njega pripravno polje bilo.

Križevčani.

Iz Rogatca. (Dvojno veselo upanje.)

Ako bo še več časa tako pripekalo in lepo rodilo, imeli bomo letos še prav dobro vince, da si tudi je trs pozno cvel. Gorice so v našem okraju obilo obsipane, in do zdaj še celó nepoškodovane. Nam utrujenim kmečkim, ki letos skoro pozabimo, kaj je vino, začne se srce veselega upanja širiti. Ako gorica ne stri, smo pri nas siromaki. Koruzni vrh že znani mrhavi črv sneda, in preti zdravo zrno oslabiti. Pšenica se nam je grdo skujala.

Taka je pri nas na krušnem polji, kaka pa je kaj na političnem polji — volilnega gibanja? Mislím, da pravo zadenem ako rečem: Za volitve se vse ljubljencu Hermanu — ne samo še le nagiba, — marveč hoče njemu, mnogo izkušenemu bistroumnemu, za blagor slovenskega ljudstva vsemu vnetemu prijatelju, tudi za prihodnje volitve zvesto ostati. Pri nas ni prašanja koga bomo volili? Poslanca voliti, in Hermana voliti, to je pri nas eno. Ako bi mi si družega Bog si vedi kakega iskali, že znanega najboljšega zagovornika in branitelja naših pravic, pa bi bili Hermana zavrgli, bi Bogme vredni, da nas že dnes nemško prusko žrelo pozoblje. Dokler bo g. Herman živ, in hoče naš poslanec biti, je naš.

Iz gornje Radgone, 18. avg. Na den vnebovzvetja Marije zbralo se je zvečer lepo število veljavnih narodnih možakov iz gornje-radgonskega okraja v Radencih pri Kapeli, da bi se sporazumeli o prihodnji volitvi v državni zbor. Slovenci se imamo tukaj obraniti najbolj nemškutarjev; „mladi“ so nam, vzlasti ker imajo dr. Ploja za kandidata, celó neškodljivi; in olajšali so nam naše delo posebno s tem, da so se postavili na stališče nove šolske postave, katera je narodu najzopernejša. O da bi bil slišal dr. Vošnjak, kako sodijo kmetje o njej, precej bi pobesil visoki greben.

Po raznih razgovorih volili smo odbor, kteremu načelnik je č. gosp. Janez Kurnik, župnik pri sv. Petru, njegov namestnik gosp. Žitek Franc, občinski predstojnik, in perovodja gosp. Anton Kocuvan, kaplan. Drugi udje so: č. g. Jože Simonič, dekan pri sv. Jurji, Martin Rubin, župnik pri Kapeli, Bratkovič Jakob, Martin Pu-

har, Vido Kranje, Jožef Adamič, Vido Niedl, Mihael Slavič, Andraš Magdič, Andrej Javšovec, Ivan Hodnik, Martin Kolmanič, Matija Movrin, Matjaš Trstenjak, J. Šturm. — Vsi spoštovani veljavni posestniki, in nekteri med njimi občinski predstojniki iz celega okraja. S častno besedo obljubili so vsi, delovati edino le za glasovitega zaslužnega gosp. Hermana, ki je trinajst let sem, storil in pretrpel za Slovence na Štírskem več, ko vsi drugi naši poslanci skup, in nikoli plašča po vetru obesil.

In tako upamo v slogi s centralnim odborom v Mariboru in z okrajnim odborom v Ljutomeru zoper katerega si bodi nasprotnika sijajno zmago. A Bog varuj roke križem držati! —

Za poduk in kratek čas.

Gospodarska kronika.

II.

1812. Toto leto je bilo dobro za vse. Bil je mir. Obrodilo je polje in gorice. Bilo je dosti in dobrega vina. Za 15 kopačev gorice je dalo 10 polovnjakov. Prazen polovnjak je veljal 10 fl., poln pa 12 fl., tako hudo je bilo za posodo.

Pint vina se je dobil za 4 kr. in po 2 groša, pa ne da bi penez malo bilo, le vina je bilo dosti povsod. Tako je bilo od jeseni do vuzma. Takrat je polovnjak veljal 20 fl., pint 8 kr., in tako je bilo celo leto.

Zrnje pa je imelo ceno: smesi kore 6 fl.; pšenice 10 fl.

1813. Toto leto polje ni jako obrodilo, gorice tudi ne. Kdor je dobil 12. leta po 10 polovnjakov vina, ta je toto leto nabral po enega. Vino je bilo kislo. Ker je bilo starega še dosti in boljše, tedaj ga nihče ni hotel kupiti. Ceno pa je imelo: staro štrtinjak 100 fl., novo pa 60 fl., kteri pa je 12. leta vino začuval do leta 1815., prodal je štrtinjak po 500 fl. in še dražeje.

Sadja je bilo toto leto dosti, jabelk in grušek, sliv pa že malo. Ljudje so si napravili mnogo jabeljšice, ki je bila jako dobra, ker je sad bil lep. Zrnje pa je imelo ceno: zmesi kore 8 fl., pšenice kore 15 fl.

1814. Toto leto se je na sprotoletje lepo prikazalo; lepo so gorice gnale do Filipovega in lepe so bile setve po polji. En dan pred Filipovem pa je nastal tak mrzel veter in sneg je šel od jutra do poldne. Toti veter in sneg je razsajal tri dni. Takrat je vse zmrznolo: drevje, gorice in setve.

Žita je bilo malo, pšenice tudi ne dosti, le oves in graholka sta bila rodna; hajdino pa je mraz ubil. Sadja ni bilo, vina tudi nič.

Proti sprotoletju je postalo hudo: kore zmesi je veljal 25 fl., pšenice 30 fl. To je bilo hudo, pa še itak ne tako, kakor l. 1815.

1815. Toto leto je bilo hudo in mrzlo. Na Filipovo je šel sneg ter je zmrznolo drevje in gorice; črešnjam pa nič ni škodilo, čeravno še so bile le, kakor grah. Hud veter in zima je bila tri dni. Tedaj je vse zmrznolo, kar je bilo jakšega. Gorice so začele zadnje dni majnika drugič gnati. Bratva je bila mala. Za 20 kopačev gorice je dalo 2 vedri. Ceno pa je imelo polovnjak 100 fl.

Za kruh je bilo hudo okoli vuzma. Kore zmesi je veljal 38 fl., pa mala mera in božno zrnje; pšenice kore 45 fl. Drevenka kolofera 6 fl., drevenka repe 4 fl.

Toto leto je tedaj bilo hudo za vse. Ni obrodilo polje, ne gorice. Tudi sada je bilo malo-kde kaj.

Med ljudmi je bila proti žetvi velika lakota in glad, tako da 3 ljudem kolač kruha ni bil zadosti. —

1816. Toto leto je bilo hudo za vse. Malo je bilo žita in pšenice, hajdino pa je mraz ubil; samo oves in graholka in zimski ječmen — to je obrodilo po srednjem.

Vina malo — za 20 kopačev gorice dalo je le tri pute (brente). Sadja vsakega malo, samo črešnje so bile. To leto so ljudje vse prerano porabili, ter je hudo postalo okoli vuzma in proti poletju 1817. Takrat še je zrnje prodavalo na Ogerskem kore zmesi 40 fl.; kore pšenice 70 fl.; drevenka kolofera 8 fl., drevenka repe 7 fl.

Tedaj toti dve leti je bilo hudo za vse. Med ljudmi je bila velika lakota, in mrzlo leto, in mnogo dežja, in velike povodnje, in hudi vetri.

Slovensko slovstvo.

Naši domači, politični prepiri so že prav sitni in nedležni postali. Človek se naveliča nev-kretnega rausa in kausa po slovenskih novinah. Zato vesel sega po knjigah in spisih: znanstvenega, prosto podučljivega in zabavnega zadržaja. Na primer:

- 1) „Občni zemljepis“ velika in lepa knjiga, katero je spisal in založil marljivi in učeni g. Janez Jesenko, profesor v Trstu. Nova ta knjiga slovenska obsega blizu 30 pol v veliki osmerki in razklada obširno ves zemljepisni nauk in sicer po najnovejših preiskavah in opazbah. Deli se v „zvezdoznanski“, „prirodoznanski“ in „državoznanski zemljepis“. V tem so najprej v posameznih oddelkih popisani posamni deli zemlje skup: njih lega, velikost, gorovje in poljane, njih morja, reke in jezera, njih podnebne razmere, rastline in živali ter njih prebivalci. Potem so pa popisane posamezne dežele in države; med evropskimi je pisatelj posebno obširno pregledoval Avstrijo in njene krovine in med temi je dežele, po katerih so naseljeni Slovenci, še natančneje popisal. Povsodi je zastavljal najnovejše številke, ki

sem ter tje segajo do prve polovice tekočega leta. Rabil je tudi povsodi novo mero in vago, le v oklepah je pogostem pristavljaj še staro, da čitatelj na prvi pogled lahko primeri novo mero stareji. Dobiva se knjiga po vseh slovenskih mestih — pri knjigarjih, ki prodajajo tudi knjige „Slovenske matice“, in sicer za 2 fl., kar ni preveč, ako na velikost, obširnost in izvrstnost knjige ozir vze-memo. Vsem Slovencem bodi knjiga gorko priporočena!

- 2) Sv. Mohorovo društvo je te dni razposlalo za vsakega uda šestero lepih knjig, vse za eden goldinar. Društvenikov je letos bilo 21,894. Bukve so se tiskale v 22,000 iztisih. V 13 letih je ta družba razposlala 808,775 knjig. Društvo ima lastno tiskarno v Celovci in pa: matico s 15,128 fl. 62 kr. Blagoslov božji pri tem zavodu je očiten. Ne da se tajiti, ka je razširenje društva jako pospešilo izdavanje: življenja svetnikov in svetnic božjih. Pisateljem ovega lepega dela gre javna čast in hvala.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Na Slovenskem in sploh na Avstrijskem se čem dalje bolj kaže, da imamo bolj slabo, kakor dobro letino. Ozimina je trpela od velikega deževja in mraza, jarino pa nam prevelika vročina in suša gubi in zadržava. Po mnogih krajih, posebno na Kranjskem je toča veliko škode storila. Še po vinogradih ne boče vse tako srečno dozarelo, kakor se je nadejalo. Ni čuda tedaj, ka povsod cena pridelkov jako močno k višku hiti. Ako ljubi Bog brž zdatnega deža ne pošlje, bo huda za ljudi.

Zastran razpisanja novih volitev še se nič gotovega ne-ve. Pravoč pa je ta: konec meseca septembra bode volitev volilnih mož, v oktobru bodo se volili poslanci, kateri bodo v začetku novembra imeli ma Dunaj v državni zbor priti.

Nekatere novine prinašajo vest, ka bodo tudi deželni zbori razpuščeni in da bodemo še letos volili deželne poslanca. O ljubi Bog, kedaj bo vendar sitnih volitev konec? Navolili smo se že dovolj večnih volitev. Ko bi le enkrat ljudje do bro voliti hteli!

Čudno je pa to, da vlada vsem strankam precej svobode pušča za priprave na volitve. Le Katoličane zaporedom moti. Na Českem je že tretjemu kat. društvu prepovedala zborovati in pogovarjati se. To pa je ondešjne Katoličane hudo rajžalilo. Grof Frid. Thun, predsednik društva v Oseku je javno izrekel, da se bode tijan do cesarja pritožil.

Centralni volilni odbor katoliške pravne stranke v Mariboru pa se nikamor ni pritožil, da je vlada pograbila 6000 volilnih listkov, v katerih je

je bilo razloženo: koga ne volimo. Kajti bilo bi vse zastoj. Vsi iztisi so že uničeni . . .

Na Ogrskem in Hrvatskem se huda kolera vedno dalej širi. Na Dunaji so jo nekoliko zamotili in vstavili.

Ustavaki so te dni veseli krič zagnali zato ker se je pri dunajski razstavi od plačujočih obiskovalcev nabralo 1. milijon vstopnine. Ali kaj je to proti 20 milijonom stroškov? Obiskovanje razstave je sploh slabo in korist za Avstrijane malo pomnljiva.

Ni čuda tedaj, ako se govori, da svitli cesar nič niso prav zadovoljni in da Dunaj zapuščajo, kedar le zamorejo.

Celo zdaj so se odpeljali na den 18. avgusta v tihotne Išlske toplice, ko so vendar obhajali svoj 43. rojstni god in 24letnico svojega carevanja. Ustavoverci si nič dobrega ne obetajo.

Vnanje države. Na Nemškem se zdaj tudi pripravljajo na nove volitve. Surovo od luteranskih Prusov tlačeni Katoličani se povsod krepko gibljejo, da s svojimi poslanci zmagajo.

Nemški cesarjevič je te dni odpotoval na Dansko, kder se snide z danskim kraljevičem. Tudi ruski cesarjevič se bode pridružil. Tako se bodo 3 prihodni vladarji in sosedi sešli.

V Monakovem na Bavarskem so zavolj kolere odložili shod in občni zbor vseh katoliških nemških društev, ki se je namerjaval obhajati začetka septembra.

Tudi na Pruskem je letina slaba. Veliko prebivalcev se izseluje v Ameriko.

Na Laškem se tudi glasi kolera zlasti v Milanu. Mesto Desenzano je pre popolnem prebivalcev prazno. Blizo 100 jih je kolera pomorila. Ostali so pa odbežali.

Zavolj Francoske se zdaj jezijo vsi liberalci celega sveta. Slutijo namreč, da utegne pobožni grof Chambord kmalu francoski kralj postati. Ta bi se vé liberalcem njihove dolge jezike nekoliko zavezal ter s svojim zgledom tudi druge vladarje privabil, da takisto storijo. Liberalci se bojijo, da bi se utegnolo zoper njihovo neverstvo postopati, kakor oni postopajo zoper sv. vero in Cerkvo božjo. Ali že pri misli na tako gverilo se jim lasje ježijo. Vendar enkrat bo do tega gotovo prišlo. Vera, pravica in resnica je še vselej zmagala.

Na Španjskem se Karlisti vedno bolj otrdujejo. Po zanesljivih virih se v novine poroča, ka štejejo zdaj 26,000 pešcev, 450 konjenikov, vendar le 17 kanonov. Zdaj so napadli imenitno morsko mesto Bilbao.

Razne stvari.

(Pri zboru na Blanci) je Vošnjakovcem popolno in sramotno spodletelo. Samo kakih 20 mož (Sl. Narod pravi, da jih je 100 bilo nazočih) je bilo za Vošnjaka in teh je bila polovica takih, ki

še pravice voliti nimajo: študenti, diurnisti. Zdaj skušajo dobljeno sramoto z lažmi v „Sl. Narodu“ pokriti. Ali vse jim ne pomaga nič. G. Tombah nam piše in proglašča dopisnika Narodovega za lažnjivca in obrekovalca, dokler mu ne dokaže, da je eden „masel“ vina ali le eden sold kateremu iz med kmetov dal. Prihodnič bodemo o tej stvari bolj na tanko poročali. No, Vošnjakovo kraljestvo že precej leze rakovo pot.

(V Celji je bila ove dni skrivna obravnava) zoper 4 hudodelnike v gosposkeje obleki, zavolj hudodelstva posilenja in oskrunenje veliko 9—14 let starih deklic. Tarmon, knjigar je dobil 6 let, dr. Wernberger 1 leto, jegov brat pol leta in nek Pinter 9 mesecev težke ječe. Lep sad brezverstva in liberalizma!

(Iz Ormuža) poizvemo, ka ondešnji notar dr. Geršak marljivo širi mršav „Sl. Tednik“. Vrinal ga je skoro vsem tamošnjim predstojnikom, kedar jim je ugovor zoper novo cenitev zemlišč napravil. Ali kmeti so hudobnost lista že razvideli. Začeli so ga ljubljanskemu očetu nazaj pošiljati. Tako je pametno!

(Pri sv. Lenartu v Sl. Goricah) se je te dni mudil cesarjev namestnik. Gospodje predstojniki, večji del sami národni možjé, so se pritožili zoper surovo obnašanje g. Grila, novega komisarja, došlega iz Slov. Gradea. Tudi farmani sv. Ane so prišli s pritožbo zavolj svojega učitelja, katerega je emureški šolski nadzornik od službe bil odstavil. Zastran volitev se kaže, da bo g. Herman izvoljen.

(Kat. polit. društvo v Vozenici) obhaja 31. avg. svoj občni zbor. Udje in sploh poštenjaki so uljudno povabljeni. Odbor.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	7	60	6	70	7	—	6	95
Rži	4	93	4	45	4	50	4	—
Ječmena	3	90	3	50	3	50	3	20
Ovsa	2	—	1	70	2	10	1	80
Turšice (koruze) vagan	4	90	4	50	4	20	4	45
Ajde	4	10	3	80	4	50	3	40
Prosa	4	10	4	—	4	20	3	74
Krompirja	2	—	1	80	3	—	2	—
Sena . . . . . cent	1	50	1	60	1	—	1	—
Slame (v šopkih)	1	20	1	40	—	65	1	20
„ za steljo	1	—	1	10	—	60	—	90
Govedine funt	—	32	—	32	—	32	—	22
Teletine	—	30	—	30	—	32	—	23
Švinjetine	—	34	—	30	—	32	—	30
Slanine	—	36	—	30	—	44	—	36

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	68	—
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	177	—
Ažijo srebra	106	—
„ zlatá	5	32

Loterijne številke:

V Trstu 16. avgusta 1873: 24 4 40 88 37.

Prihodnje srečkanje: 30. avgusta.

Mlad fant,

kateri je vsaj 2 leti spodnje realke z dobrim vspehom dovršil, slovenskega in nemškega jezika popolnem zmožen, 14—15 let star, močne, zdrave narave, se sprejme v specerijski štacuni

M. Berdajs-a

v Mariboru.

2—3

Naznanilo.

1—2

Dovoljujem si p. n. občinstvu naznaniti, da sem poleg svoje zdanje štacune tudi štacuno na oglu **grof Brandisovega grada** prevzel, v kateri bom poleg vsakovrstnega specerijskega blaga tudi vse sorte barve, suhe in oljate, lake, firneže, vse sorte peštanske paromlinske moke, navadni in paprini (paprika-) špeh, maslo in zaseko, salame, sir, vse sorte vinska in slivna žganja, sladke in grenke baže tekočine, rozolijo, spirit, graški suhor v vseh sortah i. t. d. imel, in po moji že navadno nizki ceni prodajal.

Maribor, 15. avgusta 1873.

M. Berdajs.

3—3

Nova puškarna.

S tem naznanjam p. n. občinstvu, da sem v tukajšnji ključarski ulici št. 51. blizo gornje kosarne (Schlossergasse Nr. 51.) odprl novo puškarnico.

Naj bode moje podvzetje vsem dobro priporočeno. Vstrezal bodem vselej urno in prav dober kup.

Sprejemam tudi puškarske učence.

Jožef Skala,

puškar.

Orglarska in mežnarska

služba se oddaje pri farni cerkvi sv. Mihela pri Šoštanju. Za plačo je odločeno 26 vaganov rži in 4 vagane pšenice in to po imenovani zbirci, dva dela od zvonjenja pri farni cerkvi; od ustanovnin pogrebov in obhajil nekoliko nad 100 gl. na leto, njiv 479⁰, travnika 537⁰ zraven prostega stanovanja in gospodarskega poslopja.

Prosilci se naj oglasé s svojimi spričali do 15. septemb. t. l. pri župnijskem predstojništvu sv. Mihela pri Šoštajnu.

4—4

P. n. gospodom posestnikom!

Podpisano ravnateljstvo vabi vse posestnike **k zavarovanji vsakovrstnih poljskih pridelkov, klaje in žita**, spravljenega v kozolcih (stogih) ali v kopicah, proti škedi po požaru.

„Prva občna zavarovalna banka SLOVENIJA“ se nadeja tem obilnejše udeležbe

pri zavarovanji pridelkov,

ker se sklepajo zavarovanja lahko na mesece in se s prav nizko premijo odvrnejo škode, ki bi utegnile nastati po požaru.

Zavarovalni oglasi se prejemajo pri ravnateljstvu v Ljubljani v lastni hiši banke Slovenije v „Zvezdi“, kakor tudi pri vseh okrajnih zastopnikih, kjer se dobivajo društvena pravila, tarife in razjasnila.

V Ljubljani dne 15. julija 1873.

5—5

Ravnateljstvo

„prve občne zavarovalne banke SLOVENIJE“.